

El feminisme segons Montserrat Roig

En entrar a la universitat va ser quan vaig descobrir el masclisme entre els companys

Feminisme i escriptura són les dues grans paraules que defineixen Montserrat Roig. La poeta, periodista i gestora cultural Aina Torres, nascuda a Barcelona el 1984, ha publicat a Sembra Llibres *Montserrat Roig. La memòria viva* (<https://sembrallibres.com/llobres/la-memoria-viva/>) per reivindicar una de les veus femenines més potents de la literatura catalana. El llibre, amb un pròleg de Mònica Terribas, és un homenatge que recorre la vida de l'escriptora a través de la literatura, el feminisme, el periodisme i la memòria històrica, demostrant la seva militància a tots els nivells.

Foto: Pilar Aymerich

1. Quan la Montserrat va començar a escriure, no es plantejava la seva condició, «van ser els altres els qui, a poc a poc, em van anar recordant que jo era una dona». Ella diu que no va conèixer el masclisme fins a la universitat. «A casa, la meva mare tenia opinió pròpia i personalitat, igual que la

meva àvia i el meu pare mai, mai no va fer cap judici de valor contra les dones. [...] En canvi, en entrar a la universitat va ser quan vaig descobrir el masclisme entre els companys».

2. La Montserrat es queixava que a les esquerres també hi havia masclisme: «Les dones anàvem a primera fila de les manifestacions, ens pegaven, anàvem a comissaria, ens la jugàvem exactament igual, però després només servíem per portar-los el cafè i passar a màquina els seus meravellosos escrits». Creia que molts dels homes que havien lluitat contra la repressió franquista també portaven molt interioritzada un altre tipus d'opressió: l'opressió contra les dones. «La llibertat de les dones no implica l'esclavitud dels homes, de la mateixa manera que els homes no poden somiar a ser lliures si segueixen oprimint les dones. Però el feminisme és també una nova concepció del món, vist a través del prisma de les dones. Un món en pau on convisquin, sense marginació ni opressió, homes i dones...», va escriure.

3. Cal situar la Montserrat «en la cruïlla on conflueixen marxisme i feminisme», diu la crítica literària Maria Àngels Francés. La mateixa Montserrat explicava la necessària vinculació del feminisme i el socialisme. Reclamava a l'esquerra que les dones fossin verdaderes protagonistes en la construcció d'aquesta nova societat: «El feminisme per a ésser total ha de saber emmarcar-se en un context polític que sigui alliberador. El feminisme aporta als partits polítics que estem pel socialisme una nova manera de concebre la lluita en què les dones ens sentim realment protagonistes. El feminisme polític, cal aclarir-ho, no va en contra de la família ni contra el matrimoni, sinó contra que siguin cèl·lules socials que es mantenen més per raons econòmiques que no per raons d'afecte».

4. Com a dona, la Montserrat va patir les discriminacions en la seva pròpia pell. Es queixava que si una dona volia escriure, era titllada, molt sovint, de cruel, egoista i perversa. «Arriba l'hora de concedir temps i energia a l'amant, al marit, a l'home que diu que t'estima molt, però que no suporta que cremis les celles i engreixis el cul durant la nit davant de la remaleïda màquina d'escriure».

5. També criticava que, a la dona, se l'havia obligat mitjançant la pressió moral a complir els seus rols de mare i de muller sacrificada. Davant d'això, ella va decidir no renunciar a la seva carrera professional i ser mare dues vegades. Tot i així, la Montserrat no mitificava la maternitat i reconeixia que, a vegades, era feixuga: «He estat una mare bastant destrallera. Al matí se'm cremaven les torrades». Ella se sentia una mica culpable de dedicar tantes hores a escriure, i al mateix temps es rebel·lava contra aquest sentiment perquè la majoria d'homes no tenien remordiments.

6. El feminisme era la ideologia que més havia reconciliat la Montserrat amb ella mateixa. Perquè li havia explicat la seva història i també la de les dones que l'havien precedit. Entenia el feminisme com una concepció de vida, i va ser imprescindible en la seva obra. La Montserrat va visibilitzar les dones negades per la història oficial. Una història que, a través de la crítica literària, també intentaria silenciar-la a ella.

7. En la seva literatura va presentar unes dones humanes, amb contradiccions i pors: «Que no em demanin que a les meves novel·les apareguin dones meravelloses, dones d'una peça. Les dones no som ni meravelloses ni d'una peça. Som plenes de pors, d'angoixes, de la mateixa manera que els homes!».

8. En alguns textos les dones s'emancipaven. Deixaven de mirar el món des de la finestra i baixaven al carrer per ser part activa. La Montserrat volia «seguir-nos a la seua causa, persuadir-nos per canviar el món, estimular-nos per trobar respostes als conflictes que planteja i perquè les traslladem a la nostra vida quotidiana. En altres paraules, que assolim l'èxit allà on les seues protagonistes fracassen: la combinació entre els ideals feministes i marxistes i la vida real, concreta, privada», diu Maria Àngels Francés.

9. Les dones observen amb la «mirada bòrnia», afirmava la Montserrat, o amb l'«ull estràbic», que

deia Maria-Mercè Marçal. En l'assaig *Digues que m'estimes encara que sigui mentida*, la Montserrat explica què vol dir: «En un ull, hi duem un pedaç, i això ens permet seguir mirant cap endintre, escoltar la nostra veu, la no expressada o no admesa com la Gran Veu, la dels Sacerdots que regeixen els cànons a seguir, tant a la crítica com a les universitats, mentre que l'altre ull mira cap enfora, vola lliure, activament, sense ulleres fosques, ni càmeres, ni binocles. L'ull que mira cap enfora s'ha escapat del tema, ensopit, redundat, de la dona. L'altre, passa comptes». Per a la Montserrat no podem ocultar que encara duem un pedaç.

10. De les dones que escriuen, es diu que se'ls nota la perspectiva estrictament de dona, mentre que als homes escriptors, no se'ls acusa d'escriure amb visió estrictament d'home. D'això es queixava la Montserrat, que va dir: «La mirada de dona és mirada d'escriptora que s'escriu i escriu el món. Però encara és considerada una mirada *subjectiva* ?com si totes les mirades no en fossin, de subjectives».

11. L'escriptora Carme Riera explica que la Montserrat va recuperar fets oblidats per la història patriarcal: «Crec que un d'ells, i bastant important, és la descoberta de la importància de l'amistat i la solidaritat femenines». Una anècdota entre elles dues ho exemplifica. Quan Carme Riera va tenir èxit amb l'obra *Te deix, amor, la mar com a penyora*, la Montserrat li va trucar i la va advertir que les intentarien enfrontar. Les dues van acordar que farien un pacte perquè això no passés.

12. «Encara hi ha dones que tenen por de ser elles mateixes, d'expressar les seves opinions, de manifestar-se davant del món, potser perquè se senten atacades pel seu entorn i prefereixen adaptar-s'hi, potser perquè, avui dia, mantenir una actitud crítica i reflexiva, lluitar per la pròpia autonomia i desitjar una vida afectiva plena al mateix temps, no són coses fàcils. [...] És la lluita per aconseguir una nova identitat humana a partir del fet biològic d'haver nascut dona, és aconseguir, juntament amb els homes, una categoria nova i superior: la de persona». (*Mujeres en busca de un nuevo humanismo.*)

13. «És impossible imaginar un Beethoven parint cada any, Einstein especulant sobre la teoria de la relativitat entre nadons que ploren, Miquel Àngel treballant a la Capella Sixtina, mentre cada tres hores ha de donar de mamar als seus fills. Hi ha una impossibilitat física, real, que ha mantingut la dona apartada del camp de la creació.» (*¿Tiempo de mujer?*)

14. La Montserrat va fer de la seva malaltia una reivindicació. Va creure que havia d'aprofitar la seva posició de persona mediàtica per fer pedagogia preventiva entre les dones: «Si les dones no exigim unitats de sanologia a tot arreu, si no exigim que es tracti el nostre cos d'una altra manera, i si no sabem exigir als nostres metges que realment tinguin coneixement sobre els nostres pits, haurem avançat molt poc», va dir. Va veure que la televisió era una bona manera de fer-ho, i va demanar a Josep Maria Puyal que dediqués un programa de *La vida en un xip* al càncer de pit. També va fer de ponent en un congrés internacional sobre el càncer de mama.

La memòria viva

Aina Torres

Pròleg de Mònica Terribas

Montserrat Roig

SEHORA

Montserrat Roig. La memòria viva (<https://sebrallibres.com/lilibres/la-memoria-viva/>)

© Aina Torres

© Sembra Llibres, 2016